

SISEMINISTEERIUM

Teie: 13.06.2019 nr RIIGIKOGU/19-0589/-2T

Riigikantsleile

Meie: 04.07.2019 nr 1-7/151-4

Ettepaneku esitamine seisukoha kujundamiseks
kodakondsuse seaduse muutmise seaduse
eelnoõ (37 SE) kohta

Tulenevalt Riigikantsleile 13. juuni 2019. a resolutsioonist esitame ettepaneku Vabariigi Valitsuse arvamuse kujundamiseks.

Siseministeerium on Eesti Reformierakonna fraktsiooni 12 juunil 2019. a algatatud kodakondsuse seaduse muutmise seaduse eelnõu läbi vaadanud ja kujundanud seisukoha. Eelnõu näol on tegemist Eesti Reformierakonna fraktsiooni 9. mail 2018. a ja 8. oktoobril 2018. a esitatud muudatusettepanekutega, milliseid ei ole Siseministeerium juba varasemates arvamustes toetanud. Arvestades, et 12. juunil 2019. a algatatud kodakondsuse seaduse muutmise seaduse eelnõu ei erine varem esitatud samasisulistest eelnõudest, jääb Siseministeerium varem kujundatud seisukoha juurde ja teeb ettepaneku eelnõud mitte toetada.

Juhime jätkuvalt tähelepanu, et eelnõus esitatud ettepanek mitmikkodakondsuse seadustamiseks sünniga Eesti kodakondsuse omandanud isikutele ning isikute gruppidele tulenevalt sellest, et osades riikides on Eestil ajalooline kogukond või et tegemist on riikidega, mis jagavad meiega samu väärtusi, tekitab olukorra, kus isikuid koheldakse ebavõrdselt. Hetkel kehtiva kodakondsuse seaduse kohaselt on mitmikkodakondsus keelatud kõigile isikute gruppidele ja seaduses nähakse ette erinevatele isikute gruppidele mitme kodakondsuse vältimiseks erinevad menetlused.

Mitmikkodakondsuse seadustamise kaalumisel üksnes sünnijärgsetele Eesti kodanikele või osale neist, tuleb võtta aluseks, et riigi poolt antavad õigused ja kehtestatavad piirangud ei saa olla meelevaldsed. Arvestades, et mitmikkodakondsusega kaasnevad isikule ka mitmekordsed hüved ja õigused, on üksnes Eesti kodakondsust omavad isikud ebasoodsamas olukorras kui mitut kodakondsust omavad Eesti kodanikud. Ebasoodsamasse olukorda satuvad ka need sünnijärgsed kodanikud, kes vastavad küll teise riigi kodakondsuse saamise tingimustele, kuid see riik ei ole eelnõu kohaselt nn lubatud riikide nimekirjas või ei ole sõlmitud mitme kodakondsuse tunnustamise kokkulepet. Mis tahes alustel Eesti kodanike erinev kohtlemine mitmikkodakondsuse lubamisel loob soodsa pinnase erinevate

elanikkonna gruppide omavaheliseks vastandamiseks, mis omakorda kahjustab Eesti mainet rahvusvahelisel tasandil. Lubades mitmikkodakondsust osale Eesti kodanikest ja jättes teise osa kõrvale, põhjustab see sotsiaalseid pingeid, ebaõiglustunnet ja vastandumist, mis omakorda suurendavad oluliselt ohtu avalikule korrale ja riigi julgeolekule. Vabariigi Valitsuse hinnangul on laiapõhjaliste julgeolekumõjude lähtekohaks muu hulgas ka asjaolu, et mitmikkodakondsusega isikud on õigustatult avatud oma kodakondsusjärgsete riikide poliitilistele ja sotsiaalsetele mõjutustele ja seeläbi suureneb julgeolekurisk.

Eelnõuga kavandatud Eesti kodakondsuse taastamisel isikutele, kes on Eesti kodakondsusest loobunud või loetud Eesti kodakondsuse kaotanuks, tuleb silmas pidada ka asjaolu, et kodakondsuse taastamise tagajärjel tekkib juurde mitmikkodakondsusega isikuid. Samas ei pruugi see olla kooskõlas nende riikide õigusega, kelle kodakondsusesse on Eesti kodakondsusest vabastatud isikud astunud ja neis riikides võib mitmikkodakondsus olla keelatud. Enamik inimesi taotleb Eesti kodakondsusest vabastamist põhjusel, et riik, kelle kodakondsust soovib isik saada, ei luba mitmikkodakondsust. Eesti kodakondsuse taastamisega luuakse olukord, kus isikul võib olla kohustus loobuda teise riigi kodakondsusest.

Eelnõuga ettenähtud Eesti kodakondsuse optiooni teel saamise osas oleme seisukohal, et sellisel kujul seaduse täiendamine toob samuti kaasa ebavõrdse kohtlemise. Lisaks ei ole võimalik hinnata, milline saab olema eelnõuga kavandatava muudatuse ulatus ja kui palju on selliseid isikuid, kes ise või kelle järeltulijad saaksid Eesti kodakondsuse optiooni teel. Oluline on märkida, et senise praktika põhjal ei ole Eesti kodakondsuse opteerimisel tegemist isikutega, kes 1920–1923 opteerusid, vaid nende järeltulijatega, kelle näol on tegemist juba kolmanda põlve järeltulijatega, kellest valdav osa elab Venemaa Föderatsiooni territooriumil ning on praegusel ajal Venemaa Föderatsiooni kodanikud. Arvestada tuleb ka seda, et optant võis optiooni teel kodakondsuse andmise otsuse tegemise ajal elada väljaspool Venemaa Föderatsiooni territooriumi, kuid tema järeltulijad elavad praegusel ajal Venemaa Föderatsioonis ning on Venemaa Föderatsiooni kodanikud, kuid eelnõu kohaselt ei või Eesti kodanik olla samal ajal ka Venemaa Föderatsiooni kodakondsuses.

Peame oluliseks märkida, et Riigikohtu halduskolleegium on 2. märtsi 2018. a otsuses nr 3-16-1810 asunud seisukohale, et Tartu rahulepingu artikkel IV nägi Eesti kodakondsuse taotlemisel ette kaks tingimust: Eesti kodakondsuse opteerimine ning Venemaa piiridest lahkumine (Eestisse sõitmine) ja seega tuleb opteerumist vaadelda kui protsessi, mis ei lõppenud Eesti kodakondsusesse vastuvõtmise tunnistuse väljaandmisega. Opteerujatele välja antud kodakondsusesse vastuvõtmise tunnistus andis isikutele kindluse, et pärast seda, kui ta on saanud Eestisse, loetakse ta Eesti kodanikuks. Lisaks märgime, et Siseministeeriumi tellitud Tartu Ülikooli teadlaste tehtud analüüs Eesti kodakondsusõigusele aastatel 1918–1940, tõi samuti välja, et Eestisse mitte naasnud optantide järeltulijad ei ole sünnijärgsed Eesti kodanikud tänases tähenduses. Õigused ja kohustused, mis kodakondsusest tulenesid, olid väga erinevad neil inimestel, kes Eestisse asusid, ja neil, kes ei asunud. Eestisse asumata jäänud optantide Eesti kodanikuks nimetamise eesmärgiks oli kaitsta neid ja nende vara Nõukogude Venemaa omavoli eest. See võis päästa inimesi mobilisatsioonist ja vara natsionaliseerimisest, kuid Eesti kodaniku õigusi ja kohustusi Eesti

Vabariigi suhtes sellega ei kaasnenud. Sellistele isikutele antud kodakondsustunnistus oli oma olemuselt üksnes Eestisse sissesõidu dokument.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Mart Helme
siseminister

Teadmiseks:
Justiitsministeerium
Rahandusministeerium
Välisministeerium
Kaitsepolitseiamet
Politsei- ja Piirivalveamet

Koidu Mesilane 6125081
koidu.mesilane@siseministeerium.ee